

NE POSTOJI OBVEZA PLAĆANJA LUČKIH PRISTOJBI ZA LUKU KOJA NIJE PROGLAŠENA LUKOM OTVORENOM ZA JAVNI PROMET

VISOKI TRGOVAČKI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Presuda br. PŽ-4338/04-4 od 4. srpnja 2007.

Vijeće: Viktorija Lovrić, predsjednica vijeća, mr. sc. Srđan Šimac i Branka Ćiraković, članovi vijeća

Predmet spora je zahtjev za plaćanje lučkih pristojbi za upotrebu obale luke radi ukrcaja i iskrcaja tereta u međunarodnom prometu. Tužitelj je Lučka uprava, a tuženik pravna osoba koja koristi luku za ukrcaj i iskrcaj tereta na svoje brodove. Tuženik osporava tužiteljevu procesnu legitimaciju i tvrdi kako je riječ o luci posebne namjene. U sporno je vrijeme predmetna luka bila proglašena lukom otvorenom za javni promet, no sve pravne posljedice takve odluke poništene su presudom Upravnog suda Republike Hrvatske. Kada sud poništi akt protiv kojeg je bio pokrenut upravni spor, predmet se vraća u stanje u kojem se nalazio prije nego što je poništen akt donesen (čl. 62. Zakona o sudskim sporovima). Dakle, pravomoćnom je sudskom odlukom tužitelju oduzeto pravo na naplatu lučkih pristojbi koje mu zapravo nikad nije niti pripadalo. U lukama koje nisu otvorene za javni promet lučka uprava nije ovlaštena naplaćivati lučke pristojbe, a to znači da ne postoji obveza plaćanja lučkih pristojbi za korištenje luke koja nije proglašena lukom otvorenom za javni promet.

Plaćanje lučkih pristojbi za upotrebu obale u luci N., pristanište A., predmet je tužbenog zahtjeva. Lučka uprava je tužitelj u sporu, a tuženik je pravna osoba koja koristi luku za vez svojih brodova radi ukrcaja kamena za međunarodni prijevoz. Nakon što je ta luka proglašena lukom otvorenom za javni promet, tužitelj je tuženiku ispostavio račune koji su utuženi u tom sporu. Tuženik je prigovarao tužbenom zahtjevu i tvrdio kako je riječ o luci posebne namjene koja služi za potrebe društva A. d.o.o., osporavajući tužiteljevu procesnu legitimaciju u sporu.

U ovom je predmetu sporna tužiteljeva aktivna legitimacija, odnosno njegovo ovlaštenje za naplaćivanje lučke pristojbe za upotrebu obale u luci A. po osnovi utuženih računa.

Prvostupanjski je sud odbio tužiteljev zahtjev da mu tuženik plati iznos od 114.390,00 eura s pripadajućim kamatama, kao i da mu naknadi trošak postupka.

Nakon provedenog dokaznog postupka, prvostupanjski je sud utvrdio da je tužitelj osnovan Odlukom Županijskog poglavarstva I. županije, u skladu s odredbom čl. 31. st. 1. i 2. Zakona o morskim lukama (*Narodne novine*, br. 108/1995, 6/1996, 97/2000; u nastavku: ZML). Odlukom o dopuni Odluke o osnivanju Lučke uprave U. N., tužiteljeva nadležnost protekla se i na pristanište A., ali u tim se odlukama ne spominje prenamjena luke. Sud je utvrdio kako je 1. rujna 2000. godine tužiteljevo Upravno vijeće dodijelilo koncesiju za obavljanje lučkih djelatnosti trgovačkom društvu K. d.d. U kontekstu te odluke i sadržaja odredbe čl. 65. st. 7. ZML-a, sud je utvrdio da odluka o dodjeli koncesije nije donesena od nadležnog tijela (čl. 28. ZML-a) niti se u njoj spominje da je koncesija dodijeljena za luku posebne namjene. S obzirom na to, sud je zaključio kako se prenamjeni luke pristupilo donošenjem Odluke Vlade Republike Hrvatske o prenamjeni luke posebne namjene – industrijske luke A. u luku otvorenu za javni promet (odluka, klasa: 343-21/02/03, ur. br. 5030116-02-1 od 9. svibnja 2002. godine). Ta je odluka poništena presudom Upravnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Us-5042/2002-7 od 4. rujna 2003. godine.

Radi razjašnjenja pravnog režima i statusa morskih luka, prvostupanjski sud polazi od (tada važećeg) ZML-a kao *lex specialis*, analizirajući i relevantne upravne akte. Činjenica je kako je Vlada Republike Hrvatske, 9. svibnja 2002. godine, donijela Odluku o prenamjeni luke posebne namjene – industrijske luke A. u luku otvorenu za javni promet. Međutim, isto je tako nesporno da je ta Odluka poništena presudom Upravnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Us-5042/2002-7 od 4. rujna 2003. godine.

U svojoj odluci prvostupanjski je sud posebno uzeo u obzir kako u konkretnom slučaju još uvijek postoji niz spornih činjenica i pravnih pitanja koja nisu u nadležnosti suda, nego upravnog tijela, i to: je li A. d.o.o. tražio dodjelu koncesije na pomorskom dobru na kojem se nalazi luka A.; je li I. županija obavijestila to društvo da će uzeti u razmatranje njegov zahtjev nakon što nadležno ministarstvo donese propise za provedbu postupka za dodjelu koncesija; je li bilo drugog ili trećeg poziva u natječajnom postupku za dodjelu koncesije; je li nadležno ministarstvo pri provođenju upravnog nadzora utvrdilo da je luka A. luka posebne namjene; je li A. d.o.o. izgradilo mol i lučka postrojenja; je li dovršen postupak izvlaštenja. Budući da je Upravni sud Republike Hrvatske, presudom poslovni broj Us-5042/2002-7 od 4. rujna 2003. godine, poništio odluku Vlade Republike Hrvatske od 9. svibnja 2002. godine o prenamjeni luke posebne namjene – industrijske luke A. u luku otvorenu za javni promet, prvostupanjski je sud zaključio kako to nije luka otvorena za javni promet. Kako bi potkrijepio svoj zaključak, sud se pozvao i na pravno stajalište iz presude Upravnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Us-2690/2001-8 od 17. siječnja 2002. godine.

S obzirom na to da luka A. u spornom razdoblju nije bila luka otvorena za javni promet, prvostupanjski je sud utvrdio da tužitelj nije bio ovlašten upravljati tom lukom pa je tužbeni zahtjev odbio, a o trošku postupka sud je odlučio na temelju odredbe čl. 154. st. 1. i čl. 155. Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001 i 117/2003; u nastavku: ZPP).

Protiv navedene presude žalbu je podnio tužitelj iz svih zakonskih razloga. Tužitelj je tvrdio kako luka A. nikada nije bila luka posebne namjene jer o tome ne postoji odluka Vlade Republike Hrvatske, što znači da je to luka otvorena za javni promet. Žalitelj je prigovorio na pravilnosti utvrđenja prvostupanjskog suda jer je smatrao kako tužitelj nije bio ovlašten upravljati lukom A. u spornom razdoblju, pozivajući se na to da je tužitelj osnovan 1997. godine i da su tuženikovi brodovi koristili luku. U svojoj je žalbi tužitelj ukazao na zakonske propise kojima je regulirano upravljanje pomorskim dobrom, djelatnost lučke uprave, njezini prihodi i plaćanje, a uporište za osnovanost svog zahtjeva nalazi u odredbama čl. 28., 30., 33., 45. – 48. ZML-a. Žalitelj tvrdi i to kako tuženik bespravno koristi pomorsko dobro radi ostvarenja dobiti, nema koncesiju i za njegovo korištenje ne plaća naknadu.

Visoki trgovački sud (u nastavku: VTS) odlučio je da tužiteljeva žalba nije osnovana.

U obrazloženju pobijane presude naveo je da na osnovi utvrđenih i detaljno obrazloženih pravno relevantnih činjenica slijedi zakonit zaključak prvostupanjskog suda o nedostatku tužiteljeva ovlaštenja za ubiranje lučkih pristojbi. Prema mišljenju VTS-a, iako su tuženikovi brodovi u spornom razdoblju upotrebljavali obalu luke radi ukrcaja tereta, tužitelju ne pripada pravo koje ovom tužbom želi ostvariti jer luka A. nije luka otvorena za javni promet (čl. 45. – 48. ZML-a). Ta je luka u sporno vrijeme bila proglašena lukom otvorenom za javni promet, no sve su pravne posljedice takve odluke poništene presudom Upravnog suda Republike Hrvatske. Kada sud poništi akt protiv kojeg je bio pokrenut upravni spor, predmet se vraća u stanje u kojemu se nalazio prije nego što je poništen akt donesen (čl. 62. Zakona o sudskim sporovima, *Narodne novine*, br. 53/1991, 9/1992 i 77/1992). Dakle, obvezujućim sudskim aktom tužitelju je oduzeto pravo na naplatu lučkih pristojbi koje mu zapravo nije niti pripadalo.

Prvostupanjski je sud u obrazloženju pobijane odluke iznio niz činjeničnih problema i pravnih pitanja, čije rješenje treba pronaći u postupku pred upravnim tijelima. Pritom, on opravdano zaključuje kako luka A., s obzirom na poništenje Odluke o njezinoj prenamjeni, nema status luke otvorene za javni promet. U nedostatku tog svojstva, na osnovi kojeg je Zakonom propisano pravo lučkih uprava na ubiranje lučkih pristojbi, VTS je smatrao kako tužitelju ne pripada zatraženo pravo.

VTS je prihvatio zaključak prvostupanjskog suda o nedostatku tužiteljeva ovlaštenja za upravljanje lukom A. u spornom razdoblju te istaknuo kako iz dokumentacije i obrazloženja pobijane presude proizlazi da je tužitelj i prije donošenja poništene Odluke Vlade Republike Hrvatske o prenamjeni, pokušavao sebe dovesti u status aktivno legitimiranog subjekta kroz prenamjenu luke posebne namjene u luku otvorenu za javni promet. Tužitelj je osnovan Odlukom poglavarstva I. županije 25. studenoga 1997. godine (čl. 31. st. 2. i 3. ZML-a) kao lučka uprava za luku od županijske važnosti. Županijsko poglavarstvo donijelo je 16. lipnja 1998. godine Odluku o dopuni navedene odluke kojom se tužiteljeva nadležnost proteže i na pristanište A. Nakon toga, rješenjem Ministarstva, pomorstva, prometa i veza, poslovni broj UP/I 342-01/00/01-1441 od 22. siječnja 2001. godine, deklarirana je činjenica da je to luka otvorena za javni promet. Iz obrazloženja tog rješenja proizlazi da korisnik luke nije u zakonskom roku prijavio korištenje luke posebne namjene pa je izgubio pravo na dodjelu koncesije, a Županijsko poglavarstvo nije donijelo formalnu odluku o prenamjeni luke. To je rješenje poništeno presudom Upravnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Us-2690/2001 od 12. siječnja 2002. godine, jer je utvrđeno kako je riječ o luci posebne namjene koja služi isključivo za posebne potrebe trgovačkog društva koje je i tada koristi, pa je za donošenje rješenja o prenamjeni statusa luke nadležna Vlada Republike Hrvatske. Dakle, ni s tim aktima nije izvršena prenamjena luke.

Na osnovi tako utvrđenih i u pobijanoj presudi detaljno obrazloženih pravno relevantnih činjenica, VTS smatra kako slijedi zakonit zaključak prvostupanjskog suda o nedostatku tužiteljeva ovlaštenja za ubiranje lučkih pristojbi. Iako su tuženikovi brodovi u spornom razdoblju upotrebljavali obalu te luke radi ukrcaja i iskrcaja tereta, tužitelju ne pripada pravo koje ovom tužbom želi ostvariti jer luka A. nije luka otvorena za javni promet (čl. 45. – 48. ZML-a). Ta je luka u sporno vrijeme bila proglašena lukom otvorenom za javni promet, no sve pravne posljedice takve odluke poništene su presudom Upravnog suda Republike Hrvatske. Kada sud poništi akt protiv kojeg je bio pokrenut upravni spor, predmet se vraća u stanje u kojemu se nalazio prije nego što je donesen poništen akt (čl. 62. Zakona o sudskim sporovima, *Narodne novine*, br. 53/1991, 9/1992 i 77/1992). Dakle, obvezujućim sudskim aktom tužitelju je oduzeto pravo na naplatu lučkih pristojbi koje mu zapravo nikada nije niti pripadalo.

VTS ističe kako je zakonita i odluka o troškovima postupka, kako po osnovi (čl. 154. st. 1. ZPP-a), tako i po visini (čl. 155. ZPP-a). Prvostupanjski je sud pravilno obvezao tužitelja da tuženiku naknaditi parnični trošak u iznosu od 80.970,00 kuna, koji je obračunao u skladu sa Zakonom o sudskim pristojbama (*Narodne novine*, br. 74/1995 i 57/1996) i Tarifnim brojevima 7. i 8. Tarife o

nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (*Narodne novine*, br. 66/1993, 87/1993, 16/1994 i 11/1996). Takvu svoju odluku valjano je obrazložio i ujedno naveo sve parnične radnje za koje je tuženiku priznat trošak, kao i pravnu osnovu i visinu dosuđenog troška.

VTS zaključuje kako luka A., s obzirom na to da se poništila Odluka o njezinoj prenamjeni, nema status luke otvorene za javni promet. U nedostatku tog svojstva, na osnovi kojeg je zakonom propisano pravo lučkih uprava na ubiranje lučkih pristojbi, tužitelju ne pripada zatraženo pravo.

Slijedom navedenog, tužiteljeva je žalba odbijena kao neosnovana, a pobijana je presuda potvrđena na temelju odredbe čl. 368. ZPP-a.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju
Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Summary:

THERE IS NO OBLIGATION TO PAY PORT DUES FOR A PORT THAT HAS NOT BEEN OPEN FOR PUBLIC TRAFFIC

High Commercial Court of the Republic of Croatia
Pž-4338/0, 4 July 2007

The subject of the dispute is the payment of port dues for the use of the port shore for the loading and unloading of cargo in international traffic. The plaintiff is the Port Authority, and the respondent is a legal entity that uses the port to load and unload cargo onto its ships. The respondent contests the plaintiff's right of action and asserts that it is a special purpose port. At the time in question, the port was declared a port open to public traffic, but all legal consequences of that decision were set aside by the judgment of the Administrative Court of the Republic of Croatia. When a court sets aside an administrative act against which an administrative dispute was initiated, the case returns to the state it was in before the annulled administrative act was passed (Art. 62 of the Judicial Disputes Act). Thus, by a final court judgment, the plaintiff was deprived of the right to charge port dues, which, in fact, never belonged to him. In ports that are not open to public traffic, the port authority is not authorised to charge port dues, which means that there is no obligation to pay port dues for the use of a port that has not been declared a port open to public traffic.